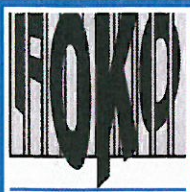

FOKO-nytt nr. 28 1/2007

*Bildet er av laget av Christian Muri Clemetsen, www.rimeligharsk.no
Originalen er kjøpt inn av GVO.*

Forum for
opplæring
innenfor
kriminalomsorgen
Norsk underavdeling av EPEA

European
Prison
Education
Association

Lederen har ordet

Disse linjene skrives på åttende mars, kvinnedagen, den første dagen på Østlandet med vår i lufta. Jeg lar derfor våren, kvinnedagen og en helt spesiell representant for kvinnekjønnene være tema.

På bussen på veg hjem fra jobb i dag dumper plutselig Ellen ned ved siden av meg. Jeg er ikke sikker på om hun kjenner meg igjen og smiler prøvende. Jo da, sier Ellen, du er Vigdis og jeg kjente deg igjen med en gang, men jeg sier aldri hei først. Det er ikke alle som har lyst til å snakke med meg.

Ellen er en litt sliten dame midt i fortiåra. Livet hennes har vært preget av rus og vinningskriminalitet, hun kjenner innsiden av mange fengsler på Østlandet. Likevel utstråler hun en slags ukuelig styrke.

For åtte år siden startet Ellen med metadon, og den første tida på LAR var hun samtidig deltaker i oppfølgingsklassen Sluseprosjektet i Skien. Hun var løslatt på prøve, og ved hjelp av LAR, Sluseprosjektet og ansvarsgruppa ønsket hun å skape seg et nytt liv uten rus. Ellen var på Slusa i vel et år, og vi fulgte henne noen skritt på vegen i denne første, strevsomme tida som rusfri. Så forlot hun oss, og i årene som har gått har vi spurt etter henne hos felles kjente i hjelpeapparatet og hilsener har gått begge veier. Da Ellen dumpet ned på bussen ved siden av meg i dag, var det lenge siden jeg hadde hørt nytt fra henne.

Det var hyggelige nyheter Ellen hadde å komme med. Hun hadde kvittet seg med side-misbruk og leverte reine prøver for å kunne få et tilbud på Tilja, Kirkens Sosialtjenestes tilbud til tidligere rusmisbrukere (<http://www.kirkenssosialtjeneste.no>) Hun var dessuten i lønnet arbeid et visst antall timer i uka, noe hun var utrolig stolt over. Ellen fortalte at gamle rusvenner var kuttet ut og at hun hadde takket ja til støttekontakt. Gjelda var slettet og nå eide hun sin egen lille leilighet. Med et flir fortalte hun at "mannfolka" hadde fått et godt øye til henne etter at det var blitt kjent at hun var gjeldfri, hun var å betrakte som et godt parti nå. Før jeg hadde rukket å si noe som helst sa hun kjapt "Slapp av, ingen skal få rote det til for meg nå!".

Så gikk samtalen over til å handle om våren som hadde kommet og kvinnedagen. Vi utvekslet gratulasjoner både over dagen og den tilværelsen Ellen hadde greid å skape seg.

Idet Ellen skal gå av bussen på sin holdeplass snur hun seg og sier med et stort smil "I dag som våren er kommet kjennes det som om alt er mulig!"

I FOKO-familien utgjør vi et lite mindretall, vi som jobber i oppfølgingsklassene, men siden denne lederen er en av dem, har jeg et ønske om å bidra til å gjøre dette tilbudet bedre kjent blant medlemmene. Derfor vil vi presentere oppfølgingsklassene én etter én i fokonytt i tida framover. Vi starter med dagens presentasjon av Sluseprosjektet i Skien, og sender stafettpinnen videre til oppfølgingsklassen Furuskogen i Steinkjer!

Til slutt ønsker jeg alle Ellen'er og alle oss andre minst én vårdag denne våren som er så overveldende at vi tenker som Ellen: I dag er alt mulig!

Vigdis F

Redaktor:

Lise Gunn Hernæs
Skoleavdelingen ved Drammen fengsel
Erik Børresensgate 20, 3015 DRAMMEN
Telefon: 32 21 98 20
E-post: lise.hernes@skole.bfk.no eller post@foko.no

Mars 2007

Ansvar:

Leif Lyngstad

STYRET I FOKO

Valgt på årsmøtet oktober 2006

Leder

Vigdis Fosheim
Klosterskoegen vgs,
Slusesprosjektet
E-post: vi-fos@online.no

Nestleder

Toril Haamo
Oslo fengsel
Postboks 9292 Grønland
0134 OSLO
Tlf. 23 30 16 18
E-post: torilhaamo@yahoo.no

Informasjonsansvarlig

Leif Lyngstad
Klosterskogen vgs, avd. Skien fengsel

Pb. 2720 Kjørbekk
3702 SKIEN
E-post: klostfeng@online.no

Kasserer

Gisle Grahl-Jacobsen
Strømsø vgs, avd. Drammen fengsel, Erik Bør-
resens gt. 20
3015 Drammen
E-post: gisle.grahl-jacobsen@skole.bfk.no

Sekretær

Torfinn Langelid
Fylkesmannen i Hordaland
Utdanningsavdelinga
Postboks 7310, 5020 BERGEN
E-post: torfinn.langelid@fmho.no

1. vararepresentant

Elin Barth
GVO, avd. Oslo fengsel
0134 oslo
E-post: elan3@online.no

2. vararepresentant

Asbjørn Støverud
Jessheim vgs, avd. Ullersmo fengsel, Boks 2, 2040
KLØFTA
E-post: asbjorn@st.mailbox.as

INNHOOLD

2 Lederen har ordet

3 Styrets sammensetning

4 Nytt fra FOKO

5. ESCAPE

6. Nytt fra EPEA

8. Tur til Tallinn

10. Sluseprosjektet i Skien

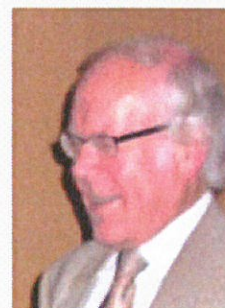
12. Narkotika med domstolskontroll (ND)

14. Skoleavdelingen ved Trondheim fengsel

16. Jubileumstalen på Fokoseminaret 2006

19. Rekommandasjon

16

12

8

10

FOKO informerer

Forum for
opplæring
innenfor
kriminalomsorgen
Norsk underavdeling av
EPEA

EPEA-konferansen i Dublin

FOKO dekker konferanseavgift for to deltagere fra Øst-Europa; 1 mann og 1 kvinne.

Det er påmeldt 250 deltakere og det er plass til 150 på konferansen. Det var 47 påmeldte fra Norge og det var plass til 25. Hovedkriterium var at vedkommende ikke hadde deltatt på tidligere EPEA-konferanser.

Sørmarkaseminaret 2007

1. - 3. november. Styret jobber kontinuerlig med å skaffe gode forelesere. Det blir tatt hensyn til ønskene som fremkom på vurderingsskjemaet sist seminar.

Foko.no og Foko-nytt

Vi ønsker innspill fra medlemmene til E-post: post@foko.no

Stipend

... ingen søknader mottatt pr. 5. mars.
Her er det muligheter!

STIPEND 2007

Som medlem i Foko kan du søke økonomisk støtte til f. eks. studietur.

Da kan du søke Foko om stipend på inntil

kr. 15 000,-.

Søknaden sendes leder i Foko, Vigdis Fosheim:
vfosheim@gmail.com

Søknadsfrist: 1. mai 2007

Nå kan vi gi innspill til ny

Stortingsmelding om kriminalomsorgen

Synspunkt kan sendes til styret i
FOKO v/Lise Gunn Hernæs
post@foko.no
(Frist 1. mai)

eller direkte til kriminalomsorgen
www.kriminalomsorgen.no
(Frist 1. september)

Ved å gå inn på
www.regjeringen.no
kan interesserte følge utviklingen.

Vi oppfordrer skolene til å ta med elevene i vurderingen.

FOKO lager et innspill/notat til den nye stortingsmeldinga og videreformidler innspill sendt styret.

Medlemmer i Foko

I 2006 var det 200 medlemmer.

Kasserer sender i disse tider ut informasjon om betaling av medlemskontingent for 2007 med frist 15. april

Det blir sendt ut informasjon om EPEA til skolene i fengsel som har fått etablert opplæringsstilbud i 2006 og 2007.

HJEMMESIDEN VÅR

Statistikk for foko.no

Besøk på hjemmesiden vår:

Januar 2005 - 885 treff

januar 2006 - 5198 treff

Oktober 2006 - 9652 treff

Januar 2007 - 7462 treff

Februar 2007 - 3657 treff

Nye linker

- Den nordiske hjemmesiden for fengselsundervisning:

<http://www.fengselundervisning.net>

- *ESCAPE* Les artikkelen siden 16.

<http://www.escape-link.org/index.html>

Seminar for oppfølgingsklassene

Drammen 5. - 6. september 2007

Målet for konferansen er å skape en møteplass for oppfølgingsklasser og friomsorg med rom for drøfting av felles arbeidsoppgaver.

Målgruppe er oppfølgingsklassene, Aktuelle Friomsorgskontorene, NAV, representanter for regionene, utdanningsdirektoratet og fylkeskommunen.

Oppfølgingsklassene

møtes til en egen samling etter den ordinære konferansen.

Invitasjon og påmelding

blir sendt ut fra Fylkesmannen i Hordaland i begynnelsen av mai.

En arbeidsgruppe arbeider nå med innhold og organisering av seminaret.

Det blir lagt ut informasjon på hjemme-siden vår, www.foko.no, når programmet er klart.

ESCAPE

The European Site for Creative Arts in Prison Education

<http://www.escapelink.org/index.html>

A new site called 'ESCAPE - the European Site for Creative Arts in Prison Education' is currently under construction.

This site is being developed in association with a Grundtvig project connected with Creative Arts in European prisons. The site is also an initiative of ENPEW – the European Network of Prison Education Webmasters which was co-founded by Per Thrane, Denmark, and Martin Fahy, Ireland, as a support group for webmasters involved in websites connected with prison education and to collaborate in the development of website projects.

ENPEW is a subgroup of the EPEA, the European Prison Education Association.

The new site has been registered and we have uploaded a number of test pages. It will have four main elements. These are Art, Music, Poetry and Drama.

1. The Art page will have articles written by Art teachers and feature Artwork by prisoners displayed in 'Gallery' pages. Again

2. The Music page will have articles written by Music teachers and feature original songs composed by prisoners. These will be in MP3 format and can be 'downloaded' as full songs or as samples of the songs (about thirty seconds) and listened to by visitors to the site. In some cases the lyrics of a song may also be available.

3. The Poetry page will feature selections of poems written by prisoners in their preferred language and also translated into English (the primary working language of the site).

4. The Poetry page may also feature articles by prison teachers on Creative Writing classes, projects and publications.

The Drama page will contain articles by Drama teachers on drama events and productions, with accompanying images.

The site is designed to provide a virtual multimedia gallery exhibition space for

The site is designed to provide a virtual multimedia gallery exhibition space for artwork, music, poetry and drama by prisoners who attend classes primarily in European Prison Education Centres. The main design features of the site are in place and what is urgently needed now is works by prisoners - artwork, songs or poems.

artwork, music, poetry and drama by prisoners who attend classes primarily in European Prison Education Centres. The main design features of the site are in place and what is urgently needed now is works by prisoners - artwork, songs or poems.

When we have sufficient material posted on the site we will be in a position to circulate the address of the site. Feel free to spread the word and help make this a truly representative European site.

Any work featured on the site is done so with the understanding that it is owned solely by the prisoner accredited and that the accredited prisoner has consented to it being used on the site. The images, poems and music samples are also copyrighted to the site and cannot be reproduced elsewhere without permission from the site owners, who in turn must get permission from the relevant accredited prisoner. Ownership of any work shown on the site remains that of the accredited prisoner.

How to submit students' work:

On CDROM or as hardcopy posted to:

Martin Fahy, Education Centre
Mountjoy Prison
NCR, Dublin 7, Ireland

Or by e-mail attachment to:

info@escapelink.org or
pthrane@gmail.com

e-mail subject line should read
'euro arts site'

Details to include:

Art

Image of artwork in jpeg format preferably taken 'straight on' with no flash and before mounting. Also include:

Title of artwork - in artist's preferred language

Title in English

Artist's Name – first name or initials only, Medium – oil, acrylics, ceramics etc. Size - Length x Width for 2D or Height for 3D in centimetres

Prison name

Country – where prison is located

Music

MP3 files of full song and sample of song of approximately thirty seconds. Lyrics may be included. Also include:

Song title - in composer's preferred language

Title in English

Composer's Name – first name or initials only, Prison name,

Country – where prison is located

Poetry

Text of poem in poets preferred language and translation into English. Also include:

Poet's Name – first name or initials only

Prison name

Country – where prison is located

Drama

Articles by Drama teachers on productions, events and role of drama in prison education accompanied by images

Martin Fahy, Per Thrane December, 2006

Nytt fra EPEA

Jagland åpnet EPEA-kontoret torsdag 1. februar 2007

Mange gjester deltok på åpningen av EPEA-kontoret i Drammen. Stortingspresident Thorbjørn Jagland holdt en god tale og deltok på hele arrangementet. Ellers deltok Fylkesmannen i Buskerud – Kristi Kalle Grøndahl (tidli-

gere stortingspresident), Fylkesmannen i Hordaland ved Torfinn Langelid, styret i Foko, ansatte ved fengselsundervisningen i Drammen og elever ved Drammen videregående skole.

Nåværende leder i EPEA, Anne Costel-

loe, kom fra Irland med en hilsen fra organisasjonen. Hennes tale har vi fått oversendt og den gjengir vi her i Fokonytt som en hilsen til alle medlemmer i Foko og EPEA.

Vigdis Fosheim - leder i Foko, stortingspresident Torbjørn Jagland, ass. fylkesutdanningssjef Erik Kathrud, Gisle Grahl-Jacobsen - leder av fengselsundervisningen i Drammen og Torfinn Langelid fra Fylkesmannen i Hordaland.

Stortingspresident Torbjørn Jagland

PRESSEOMTALER

Pressen var til stede og du finner grundig omtale av åpningen på flere hjemmesider:

Fylkesmannen i Hordaland:

<http://www.fylkesmannen.no/>

"Europeisk fengselsundervisning flytter fra Malta til Drammen.

Stortingspresident Thorbjørn Jagland åpner det nye EPEA-kontoret i Drammen."

Buskerud fylkeskommune

<http://www.bfk.no/>

Jagland åpnet det nye hovedkontoret til EPEA

Da European Prisoner Education Association (EPEA) åpnet sitt nye hovedkontor på Drammen videregående skole, var det flere celebriteter til stede.

Drammens Tidende

<http://dt.no>

Flytter fra Malta til Drammen

Kontoret som arbeider med å fremme undervisning i fengslene er nå i full virksomhet på Drammen videregående skole.

Guri.Haramredaksjonen@dt.no

Dette synliggjør vårt aktive arbeid innen fengselsundervisning, sier rektor Jan Helge Atterås.

Hilsningstalen fra lederen i EPEA

Anne Costelloe, Irland

It is always a pleasure for me to visit Norway but today it is also an honour as we officially open the EPEA office here in Drammen.

As you know, the EPEA exists to represent the interests of those working in the field of prison education across Europe, and personally, I believe that Norway is an ideal base for the organisation. There are a number of reasons for this, not least due to the fact that FOKO is the largest branch of the EPEA and can provide the necessary personnel and facilities, but also because of the high standard of prison education provision of which Norway can be proud.

What I have always considered to be a noteworthy aspect of the prison education service in Norway is that prison teachers 'come into the prisons' from local schools and colleges. Not only does this serve to directly involve the community in our prisons but it ensures also that the education on offer is of the highest standard and the most up to date best practice prevails. The emphasis on multidisciplinary work and pre-release preparation are other aspects of the Norwegian provision that I admire. Not content with merely providing an outstanding service, Norwegian prison

educators recognised the value and importance of research, reflection and evaluation. For example, informative research was commissioned to investigate how and why students engage in education while in prison. We have much to learn from such research and it should be emphasised that attempts to develop a prison education service must take cognisance of the perspectives and motivations of the prison students.

Similarly, Norway is to the forefront in terms of the contested issue of access to the Internet and ICT provision in prison schools. No doubt, much of the rest of Europe is waiting to see what solutions and practices will be arrived at here before attempting to adapt and implement them in their own countries.

Of course, no mention of prison education in Norway would be complete without reference to the recently published White Paper. All too often we are critical of our politicians, and sometimes rightly so, but the Norwegian government not only debated prison education in parliament but backed up the rhetoric contained in the White Paper with increased funding

and appropriate fiscal spending. We can only hope that other Governments will be as enlightened.

The role of FOKO in bringing this about cannot be underestimated and indicates how having a shared understanding of aims and ideologies combined with a unified approach can significantly impact on public discourse and policy decisions.

These are just some of the reasons why I feel that Norway is a fitting home for the EPEA offices. I would like to take this opportunity to thank our previous hosts, the University of Malta, for having facilitated us in the past and I wish to acknowledge the significant contribution they made to the smooth running of the organisation. In turn, I would like to thank FOKO and Drammen videregående skole for providing us with this office space, we are very grateful to them for it. I hope it will enhance the development and expansion of the EPEA and I sincerely wish all those who will be a part of it every success in the future.

Anne Costelloe

EPEA

The European Prison Education Association, EPEA, er vår europeiske moderorganisasjon

Medlemskap i FOKO innebærer også medlemskap i EPEA. Som medlem i EPEA kan du to ganger i året lese "Bulletin" og NEWSLETTER, en medlemsavis. Her kan du holde deg orientert om opplæringsstilbudet innenfor kriminalomsorgen i Europa.

Ta kontakt dersom du ikke har fått tilsendt e-post eller medlemskode for tilgang til disse dokumentene. (E-post: post@foko.no)

EPEA har egen internettside: <http://www.epea.org/>.

TUR TIL TALLIN

for lærerne ved Ullersmo fengsel

Takket være stipend fra FOKO kunne hele kollegiet ved skolen på Ullersmo i november 2006 dra på tre dagers tur til Tallinn i Estland. I tillegg til 11 lærere hadde vi også med oss rektor ved moderskolen Jessheim videregående skole, John Arve Eide.

Målet for turen var å øke kompetansen om fengselsundervisningen og kriminalomsorgen i Estland og å få bedre kunnskap om Estland generelt. Bakgrunnen for at vi ønsker å utvide kompetansen om Øst-Europa er at vi på skolen på Ullersmo har en økende elevmasse fra de østeuropeiske land. Foruten det faglige ville vi også finne tid til å bli bedre kjent med nye og gamle kollegaer. Det ble satt av en formiddag til å diskutere utfordringer og erfaringer ved Kunnskapsløftet.

Rektor hadde også forberedt et lite møte om skolens strategiplan. Vi fikk anledning til å oppsummere erfaringer så langt i skoleåret, og diskutere fremtiden ved skolen med tanke på tilrettelegging av undervisning til det beste for den enkelte elev.

En av dagene besøkte vi Tallinn fengsel. Utdannelsen i fengselet er organisert under Utdannings og Forskningsdepartementet. I et forsøk på å forbedre samarbeidet mellom skole og fengsel, er det vedtatt at fengsler skal ha en utdannelse-administrator.

Førsteintrykket vi fikk av fengselet fra utsiden av muren var noe annet enn det vi til daglig ser. Vi ble møtt av utdannelse-administrator Liisa Pavel, som først ga oss en omvisning i en nyoppusset skoleavdeling. De nymalte rommene her stod i sterk kontrast til bygningene for øvrig, som ble brukt som fengsel allerede fra 1944.

På skoleavdelingen fikk vi også treffe elever og lærere i en undervisningssituasjon som ikke så ut til å skille seg nevneverdig fra vår hverdag. Deretter hadde vi et lite møte med fengselsledelsen og lærere der vi fikk informasjon om fengselsun-

Bakgrunnen for at vi ønsker å utvide kompetansen om Øst-Europa er at vi på skolen på Ullersmo har en økende elevmasse fra de østeuropeiske land.

dervisningen i Estland generelt og i Tallinn Fengsel spesielt. Fengselsdirektøren fortalte at i anledning Estlands søknad om EU-medlemskap i november 1995, ble kriminalomsorgsloven gjort svært liberal. Dette innebærer blant annet fri ringetid og mulighet for 3-dagersbesøk i egen leilighet. I tillegg vektla han at fengselsvaktene ikke lenger hadde synlige våpen og at de innsatte kan søke om permisjon for å gå på skole utenfor murene. Ikke bare sto de nymalte rommene i kontrast til den gamle og slitte delen av fengselet, men også de liberale og humane holdningene fengselet ga uttrykk for å ha skilte seg fra våre forventninger etter første møte med fengsel-smur og piggtåd.

Ved Tallinn fengsel er det ca 600 i varetekt og ca 500 dømte av begge kjønn. De innsatte har mulighet til å få utdanning på grunnskole og videregående nivå, samt yrkesfaglige kurs. De får permisjon for å ta eksamen på en skole utenfor murene, og fra denne skolen får de også vitnemål eller kursbevis. Siden en stor andel av befolkningen er også russiskspråklig gis det

undervisning på russisk i tillegg til estisk. Ikke-estiske statsborgere får tilbud om kurs i estisk. Fengselsskolene har problemer med rekruttering av lærere i estisk, men på daværende tidspunkt var det en eldre dame som var ansvarlig for undervisningen i estisk.

Et av målene med turen til Tallinn var som nevnt å utvide kunnskapene våre om den tidligere Sovjetrepublikken, og i den anledning besøkte vi

Den Norske Ambassaden i Estland som ble åpnet etter løsrivelsen fra Sovjetunionen i 1991. Norges ambassadør Stein Vegard Hagen fortalte at ambassaden har et stort påtrykk fra nordmenn på firmatur, dette på godt og vondt. Presentasjonen han gav om Estland dreide seg mye om den økonomiske utviklingen i Estland etter uavhengigheten fra Sovjet i 1991, og om Norges viktige rolle som handelspartner. Men, vi fikk også vite at til tross for den lave arbeidsledigheten i Estland generelt, står landet overfor utfordringer når det gjelder integrering av den russisk-språklige minoriteten, hvite-

Ved Tallinn fengsel er det ca 600 i varetekt og ca 500 dømte av begge kjønn. De innsatte har mulighet til å få utdanning på grunnskole og videregående nivå, samt yrkesfaglige kurs.

vasking av penger og narkotikasmugling. Den vestlige innflytelsen og økonomiske blomstringen fikk vi for øvrig også nytte godt av gjennom våre kulinariske opplevelser på Tallinns mange restauranter.

nær så liberal som vi fikk erfare. Vi kom tilbake fra Tallinn med utvidet kunnskap om Estland, bedre kjennskap til nye og gamle kollegaer, og med mange gode minner.

*Tekst: Avona Marthinussen og Siri Holst Roness
Foto: Svein Victor Haugen*

Det sosiale utbytte av turen har vært veldig godt. Det betyr mye for et lærerkollegium å få tid til å sette seg ned i ro og fred og dele erfaringer fra skolehverdagen, men ikke minst å være sammen og snakke om helt andre ting enn skole.

Vi ser også verdien av å utveksle erfaringer på tvers av kulturer, i en tid da interkulturell kompetanse står sterkt i læreplanene. Ikke minst er det verdifull for oss som i den daglige undervisningen møter elever fra en annen kultur. Dette utbyttet var også et noe som også var gjensidige fra de ansatte ved fengselsskolen i Tallinn Fengsel.

Vår forutforståelse av soningsgjennomføringen i Estland var ikke på langt

SLUSEPROSJEKTET I SKIEN

- KLOSTERSKOGEN VIDEREGÅENDE SKOLE -

For mange
er det daglige måltidet
og det sosiale samværet over
grytene og rundt bordet det
viktigste innslaget i løpet
av en skoledag.

De fleste medlemmer i FOKO underviser innenfor murene, men noen få lærere i kriminalomsorgen slipper å forholde seg til murer og nøkler. Vi underviser i oppfølgingsklassene. Vi utgjør tallmessig en liten del av virksomheten og lever nok litt anonymt i skyggen av "murene".

For å vise hva vi holder på med, tenker vi å starte en presentasjon av disse klassene i FOKOnytt. Førstemann ut er oppfølgingsklassen "Sluseprosjektet", en avdeling ved Klosterskogen videregående skole.

Slusa holder til i et lite pent, men til formålet svært funksjonelt, hus på Gimsøy i

Skien. På baksiden av huset er det en stor hage som vi har bruksretten til.

Vi er tre ansatte på Slusa; to lærere og en miljøarbeider. I tillegg har det lokale Friomsorgskontoret en person i full stilling plassert på Slusa.

Skolen har tilbud til åtte-ti deltakere på full tid. Undervisningstilbudet på Slusa er tradisjonelt, de fleste av våre deltakere ønsker studiekompetanse. Vi har imidlertid mulighet til å kjøpe inn eksterne tjenester i spesielle tilfeller. Skolen disponerer en datalab med seks maskiner tilknyttet internett. Deltakerne får nettbasert undervisning, støttet av lokale lærekrefter.

Skoledagen følger i hovedsak en vanlig timeplan for videregående skole, med

unntak av en 45 minutters lunsjpause der alle spiser sammen. Dette er mulig fordi vi har vi latt være å ansette rengjøringspersonale, og i stedet disponerer denne budsjettposten til å handle mat.

Husvasken er et felles ansvar, i bytte mot et daglig måltid. Vi har et stort, lyst kjøkken med arbeidsplass til flere om gangen. Her drives botrening, det bakes brød og lages full middag en gang i uka. For mange er det daglige måltidet og det sosiale samværet over grytene og rundt bordet det viktigste innslaget i løpet av en skoledag.

Miljøarbeideren på Slusa har mange kompetanser som kommer våre deltakere til gode. I vår sydde en av deltakerne våre under hennes veiledning sin egen dress !

Sluseprosjektet, noen tall.

Siden oppstart i 1997 har Slusa hatt 150 deltakere. Av dem har 28 kommet i forbindelse med samfunnsstraff. Skolen har rundt 20 søkere årlig, de fleste får tilbud om skoleplass. Vår yngste deltaker er født i 1988, vår eldste i 1953. Personalsituasjonen har vært uendret siden 2001.

Slusa tilbyr også deltakerne praktisk bistand i forbindelse med innflytting og oppussing. Det er både mulig og viktig, med enkle midler, å skape hygge der man bor.

Siden deltakerne på Slusa jobber med forskjellige fag, har vi viet en halv skoledag pr uke til et felles prosjekt. Temaene varierer, og ikke sjelden avsluttes prosjektet med en tur på vårparten. Vår nærhet til billigfly fra Torp, samt tilskudd i form av aktivitetspenger fra kommunene, gjør dette mulig. Dette har i de siste årene gitt oss spennende turer til bl.a. Tyskland, Skottland og Italia.

Det nære samarbeidet med Friomsorgen har resultert i to årlige kursrekker for samfunnsstraffedømte. Kurset "Sammen

om samfunnsstraff" er bygd opp etter modell fra Furuskogen på Steinkjer, og her deltar også NAV, Konfliktrådet og sosialtjenesten. Videre holder Friomsorgen en egen kursrekke hos oss, "Brottsbrytet".

Selv om vi som ansatte i oppfølgingsklassene slipper å forholde oss til murer og nøkler, har vi andre store utfordringer å takle. Svært mange deltakere i oppfølgingsklassen gjør en aktiv innsats for å kvitte seg med et rusmisbruk. Det gjør det nødvendig å kreve to ukentlig urinprøver av alle deltakere, for skolegang og rusmisbruk er uforenelige størrelser.

Mange går på Subutex eller Metadon, og vi ser at dette gir enkelte tilstrekkelig ro og oversikt til å starte en utdanning. Etter innføringen av samfunnsstraff opplever

vi dessuten at folk oppsøker oss mot slutten av gjennomføringen og ber om hjelp til å fullføre skolegang. Slik kommer det deltakere til Sluseprosjektet som ikke har noe forhold til rus, og det er svært positivt for miljøet på skolen.

Sluseprosjektet startet opp som prosjekt i 1997. Siden den gangen har skolen endret både adresse og innhold, og vi er konstant på jakt etter gode ideer og nye løsninger. Vi mener at vi i dag har et godt tilbud til deltakerne våre. I årenes løp har vi selvsagt samlet noen "gode historier" som vi gleder oss over og pusser støv av ved behov. Det er historiene om tidligere deltakere som har klart seg godt, fått jobb og et godt liv. Når de iblant stikker innom i levende live og slår seg ned ved matbordet, får vi en bekreftelse på at vi gjør en viktig jobb.

Vigdis Fosheim

Narkotika med domstolskontroll (ND)

Rusmisbrukere som tidligere ville blitt dømt til ubetinget fengselsstraff, kan fra 1. januar 2006 dømmes til å følge et rehabiliteringsprogram, som vilkår for betinget dom. Alternativet til ND-dom vil være ubetinget fengsel

Prøveordningen Narkotika med domstolskontroll (ND)

Prøveordningen har som formål å forebygge mot kriminalitet og fremme domfeltes rehabilitering. Den skal også bidra til å forbedre de praktiske hjelpe- og behandlingstilbudene for rusmiddelmisbrukere som omfattes av ordningen. Gjennomføringen av narkotikaprogrammet krever en felles innsats og et forpliktende samarbeid mellom ulike sektorer og forvaltningsnivåer. Ordningen gjelder ikke for deg som allerede soner en rettskraftig dom.

Stortinget endret straffeloven 13. juni 2005 for å bane vei for ordningen. Det er besluttet at det skal etableres tre-årige prøveprosjekter i kommunene Oslo og Bergen.

Målgruppe for Narkotika med domstolskontroll

Målgruppen for narkotikaprogrammet er rusmiddelmisbrukere som begår rusmiddelrelatert kriminalitet og som er mo-

tivert for komme ut av sitt misbruk.

Et tverrfaglig team på senteret skal jobbe for et helhetlig behandlings- og rehabiliteringsopplegg. Teamet består av koordinator og en representant fra rusmiddelstaten, friomsorgen, opplæringssektoren og spesialisthelsetjenesten. Hensikten

med tverrfagligheten er at man på denne måten får samlet forskjellig kompetanse på ett sted og videre at de forskjellige etatstilknytningene vil gi mulighet for å spille på tilbudet ved etatene.

Bilde er av
Christian Muri Clemetsen, www.rimeligbark.no
Originalen er kjøpt inn av GVO og hegner på senteret.

Individuelt tilpasset straffegjennomføring og rehabilitering

Narkotikaprogram med domstolskontroll kjennetegnes ved individuelt tilpasset straffegjennomføring og rehabilitering. Det er en betinget dom med et rehabiliteringsopplegg.

ND-teamet kan fastsette vilkår om at den domfelte skal overholde bestemmelser om for eksempel behandling i institusjon eller ved poliklinikk, ruskontroll, deltagelse i programvirksomhet, individuelle oppfølgingssamtaler m.m. Vilkåret kan imidlertid kun settes hvis den etat/institusjon som har tiltaket har samtykket.

Hvis det blir behov for å korrigere kursen under straffegjennomføringen, kan leder ta saken inn for retten på nytt. Det kan da bes om at vilkår blir tatt bort, nye kommer til eller i verste fall at domfelte må sone på vanlig måte i fengsel om han misbruker den sjansen han har fått med denne reaksjonen. Det er gjennom rettsmøtene etter den opprinnelige domsavsigelsen at "domstolskontrollen" fremkommer.

Veien inn i programmet

Veien inn i programmet vil være ved at det gjennomføres en personundersøkelse. Senteret for narkotikaprogram med domstolskontroll får i oppdrag fra påtalemyndigheten eller domstolene å skrive personundersøkelse i saker som kan være egnet for programmet.

Hvis senteret finner saken egnet for programmet, vil det gi retten et forslag til hva innholdet i straffen vil være. Hvis retten finner forslaget akseptabelt, vil programdeltagelse kunne bli utfallet.

Det er imidlertid viktig å være klar over at dette foreløpig kun er et forsøksprosjekt for tre år i Oslo og Bergen. Det vil være begrenset hvor mange som kommer inn i prosjektet. Videre er det viktig å fremheve at tiltaket ikke har egne behandlingsplasser og heller ikke prioritet til de eksisterende behandlingstilbudene. Således vil de utfordringer som generelt gjelder for behandlingskapasitet/kø også gjelde for dette prosjektet.

Denne omtalen er hentet fra informasjonsbrosjyre om ND beregnet for samarbeidspartnere i prosjektet.

Det er utarbeidet en egen brosjyre til orientering for brukere.

Relaterte artikler:

<http://www.kriminalomsorgen.no/index.php?id=311584>

Det opplyses om at pilotprosjektet er under forskning.

Narkotikaprogram med domstolskontroll i Oslo

Besøksadresse: Sverresgate 10,
0652 Oslo

Postadresse: Postboks 9010
Grønland,
0133 Oslo

Tlf: 22 70 79 00

Fax: 22 70 79 01

HVEM STÅR BAK:

Hans Gunnar Stey - koordinator, kriminalomsorgen, region øst.
E-post: hans.ste@kriminalomsorgen.no

Øystein Witt - fagkonsulent, Rusmiddeletaten.
E-post: oystein.witt@kriminalomsorgen.no

Toril Høiem - pedagog/rådgiver, Grønland voksenopplæringscenter.
E-post: toril.hoiem@vo-gonland.oslo.no / torill.hoiem@kriminalomsorgen.no

Kim Helene Olsen - førstekonsulent, Oslo friomsorgskontor.
E-post: kim-helene.olsen@kriminalomsorgen.no

Anne Ma Rund - psykiatrisk sykepleier, Avd. for rus og avhengighet, Aker sykehus (ARA). E-post: anne.ma.rund@kriminalomsorgen.no

- PRESSEMELDING -

Viser seg fram på INOVUS

Pressemelding er fra INOVUS - en nasjonal festival som setter fokus på entreprenørskap blant barn og ungdom. INOVUS består av en konferanse for næringslivet og en for utdanningssektoren. Skolekonferansen blir arrangert i samarbeid med Utdanningsdirektoratet. Her møtes over to tusen barn og ungdom som tar steget inn i gründerverdenen!

INOVUS er Norges største møteplass for unge entreprenører og mennesker som jobber med entreprenørskap blant barn og ungdom. Du finner mer info på www.inovus.no

Det er på denne nasjonale festivalen at skoleavdelingen i Trondheim fengsel (Brundalen vgs), i konkurranse med skoler fra hele Norge, blir trukket fram som et eksempel til etterfølgelse når det gjelder jobbing med entreprenørskap i skolen.

Skoleavdelingen i Trondheim fengsel

Skoleavdelingen i Trondheim fengsel

har fått mye oppmerksomhet for sin satsing på entreprenørskap blant de innsatte. I april skal skolen vise seg fram på INOVUS i Bodø - en nasjonal festival som setter fokus på entreprenørskap blant barn og unge.

Skoleavdelingen ved Trondheim fengsel har ca. 40 elever. Noen av de innsatte deltar i skoleavdelingens entreprenør-skapsarbeid, og driver blant annet butikken Børsons Basar, hvor innsatte driver butikk for innsatte etter modell av ungdomsbedrift.

I skoleåret 2005/2006 drev elevene bedriften **Most Wanted**, som laget sølvsmykker i kongekjede-design. Inneværende skoleår driver elevene ungdomsbedriften Kråkesølv, som har tatt opp tradisjonen fra Most Wanted og videreutvikler smykkene.

Kreativitet

- Hva er egentlig entreprenørskap?
- Jeg synes strategiplanen for

entreprenørskap i utdanningen setter gode ord på hva entreprenørskap er: Se mulighetene og gjør noe med dem! sier Anniken Sund, som er lærer i design og håndverk og ansvarlig for skoleavdelingens entreprenørskapssatsing.

Mange setter likhetstegn mellom entreprenørskap og ungdomsbedrift. Det gjorde også Anniken Sund og lærerteamet da de startet satsingen på entreprenørskap i 2005.

- Men det er mye som kan inngå i entreprenørskap. Det handler om å stimulere og utvikle elevenes kreativitet og la elevene være aktive i sin innlæring – såkalt learning by doing. Elevene står også for opplæring av hverandre. Skoleavdelingen vår preges av tverrfaglighet. Elevene har ulik fagbakgrunn når de kommer hit, og det utnytter vi, sier hun.

Styrket selvtilitt

Skoleavdelingen legger vekt på samarbeid med lokalsamfunn og

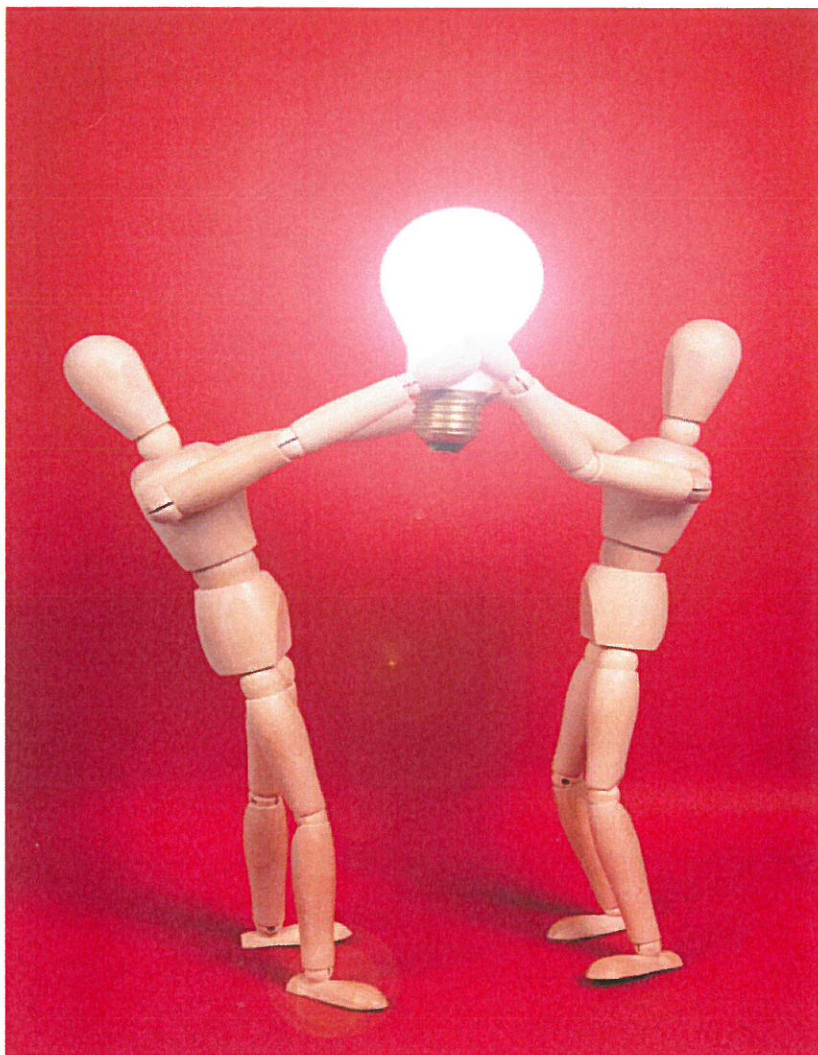
Juryen har særlig bitt seg merke i hvordan skoleavdelingen i Trondheim fengsel/Brundalen videregående skole lykkes med ungdomsbedrift til tross for begrenset kontakt med omverdenen, og legger vekt på at entreprenørskap gir innsatte en unik mulighet til mestring.

næringsliv, ut fra de helt spesielle forutsetningene man har i et fengsel.

- Siden det er vanskelig for oss å være ute i samfunnet, håndplukker vi mentorer som kommer inn til oss i stedet. I år har vi mentor innen markedsføring. Vi deltar også på utstillinger så sant det lar seg gjøre, og har vunnet flere priser, både for beste utstilling og beste produkt, sier Sund.

Hun sier at mange av elevene på skoleavdelingen har dårlig erfaring med skole.

- Mange av dem har bakgrunn som skoletapere. Da betyr det ekstra mye å mestre og få positiv respons. Å se at den enkelte får større selvtilitt og gleder seg over å lykkes, er noe av det største for oss som lærere.

-Gjennomarbeidet med ungdomsbedrift lærer de innsatte å starte, drive og avslutte egen bedrift, og får større forståelse for arbeidslivet. **Vi mener entreprenørskap gjør overgangen lettere for dem når soningen er over, sier Sund.**

Utmerker seg

Det jobbes mye med entreprenørskap i norsk skole, men mye av det er lite synlig.

- Det vil INOVUS gjøre noe med. Vi har derfor oppfordret alle norske grunnskoler og videregående skoler til å fortelle om hvordan de jobber med entreprenørskap. Blant 24 innkomne presentasjoner har vi valgt

ut fire som får komme til INOVUS og dele sine erfaringer med skole- og næringslivsfolk fra hele landet. De fire er skoleavdelingen ved Trondheim fengsel/Brundalen videregående skole, Nøtterøy videregående skole, Svelgen skule og Aure barne- og ungdomsskole, forteller Carl Erik Nyvold i INOVUS.

Juryen har særlig bitt seg merke i hvordan skoleavdelingen i Trondheim fengsel/Brundalen videregående skole lykkes med ungdomsbedrift til tross for begrenset kontakt med omverdenen, og legger vekt på at entreprenørskap gir innsatte en unik mulighet til mestring.

Blant

24

innkomne presentasjoner
har vi valgt ut

fire

som får komme til INOVUS
og dele sine erfaringer med
skole-
og
næringslivsfolk
fra hele landet.

De fire er

- skoleavdelingen ved
Trondheim fengsel/
Brundalen videregående
skole
- Nøtterøy videregående skole
- Svelgen skule
- Aure barne- og
ungdomsskole

Vil du vite mer?

For ytterligere informasjon og
foto, kontakt skoleavdelingen ved
Trondheim fengsel/Brundalen
videregående skole v/Anniken Sund tlf
951 49 696 eller INOVUS ved Beate
Rotefoss, tlf 997 95 471 eller Carl
Erik Nyvold, tlf 906 35 620. Se også
www.inovus.no

Pressemeldingen fra
Beate Rotefoss, Prosjektleder for
www.inovus.no
- festivalen med fokus på entreprenørskap blant
barn og ungdom.

JUBILEUMSTALEN

TALE VED MIDDAGEN PÅ SØRMARKA 27.10.06

Torfinn Langelid

**Kjære FOKO medlemmer
og gode vener!**

FOKO 10 år –

**i den store sammenhengen
eit pust i sivet, men i fengselsundervisninga si historie
har FOKO spela ei viktig
rolle i utviklinga av opplæring
i kriminalomsorga.**

Kort historikk: Utdanningsstyresmaktene tok over ansvaret for opplæringa i 1969 – ein periode no på 37 år. Alt i 1982 prøvde ei gruppe lærarar å tenkje på ei forening for dei som arbeidde i fengsel og friomsorg. Det var namn som Erling Kokkersvold, Gunnar Hauge og Sissel Rytter frå Grønland Voksenopplærings-senter (GVO) og Paal Brannsten frå skolen på Ila fengsel. Konstitueringsmøtet var i april på Tveita ungdomskole – i alt 25 personar møtte, mest frå Austlandsområdet. Namnet blei Foreningen for lærere i kriminalomsorg, forkorta til FLIK. Foreninga fekk kort levetid. Det var vanskelig å greie seg utan støtte frå sentralt hald. Noko av det første eg gjorde då eg kom i Rådet for vidaregåande opplæring (RVO) i 1984 var å gje ei støtte på 5000 kr til å arrangere eit seminar hausten 1984. Det var ikkje nok. **Foreninga sovna stille inn i 1985. FLIK blei til LIK!**

Det var stille i mange år. Men det skjedde ein del både nasjonalt og internasjonalt.

Nasjonalt: Det kom i gang opplæring i fleire fengsel og med det fleire lærarar. Midt på 90-talet var talet på lærarar på heil-og deltid 240 – ei stor gruppe. Det var behov for ein møteplass.

Nordisk: Det var nordiske konferansar annankvart år som ein god del lærarar møtte på.

Europeisk: Europarådet kom med sine rekommendasjonar i 1990 om Education in Prison.

EPEA blei formelt stifta i 1993 i Sverige, grunnlaget blei lagt i Nederland i 1991. Midt på 90-talet var det med andre ord eit anna klima og ein annan atmosfære for å gjera noko.

Det var nokon av oss som ville prøve på å stifte ei forening. Eg tok eit initiativ og kalla inn til eit møte på restauranten Oriental (legg merke til namnet) i Oslo 12. juni 1995. Dei som då var med var Ivar Ulvestad, Sissel Rytter og Laila Sand frå GVO, Ingunn Kleivan og Erle Skaar frå Rud vgs på Ila fengsel og underteikna. Diverre omkom Sissel Rytter i ei tragisk bilulykke i Spania sommaren 1995. Bjørn Andersen, Jessheim vgs v/Ullersmo fengsel og Leif Lyngstad, Klosterskogen vgs v/Skien fengsel kom med i arbeidsgruppa.

Vi diskuterte grundig kvifor det var nødvendig å prøve å få til ein orginasjon:

1. Større engasjement frå byråkrati og politikarar, Vi hadde fått ein NOU 1992:19 om Opplæring i fengsel
 2. KUF engasjerer seg og stiller krav om dokumentasjon om kva pengane blir nytta til, og vi fekk den kjende komiteen – Roaldutvalet - under namnet Roaldrapporten som var ein ny gjennomgang av fengselsundervisninga
 3. Ny stortingsmelding om kriminalomsorga var på trappene
 4. Auke i talet på lærarar
 5. Den europeiske foreninga European Prison Education Association (EPEA) stifta
- Eg kan ikkje gå inn på alle sidene der vi argumenterte for ein ny organisasjon, men vi var veldig opptatt av å få til ein møteplass for alle som var opptatt av opplæring i vid forstand. Ikkje ei fagforening, men ei forening der vi drøfta viktige faglege prinsipielle viktige spørsmål. Vi var også opptatt av foreninga skulle vera ei underavdeling av EPEA.

Vi sende eit brev til alle skolane i fengsla, til fengsla og til friomsorgskontora om

der var interesse for ei slik forening. Tilbakemeldinga var svært positiv. 110 personar sa seg interesserte i å vera med i foreninga, og 40 – 50 ønska å vera med på stiftingsmøtet/seminaret. **Og stiftingsmøtet/første seminaret var på Sørmarka 13. – 15 september 1996 med 51 deltakarar.**

Målsetjinga til FOKO er det same som for EPEA

- Fremje opplæring i kriminalomsorga i samsvar med Europarådets rekommendasjonar.
- Medverke til auka profesjonalitet hos dei som er involvert i opplæring innanfor kriminalomsorga
- Å samarbeide med beslekta organisasjonar
- Støtte forskning og utviklingsarbeid knytta til opplæring innanfor kriminalomsorga

Ein organisasjon ikkje berre for lærarar, men for personale i kriminalomsorga, forskarar og andre – noko som medlemslista viser. På stiftingsmøtet i september 1996 var det helsingstaler frå dåverande leiar i EPEA Svenolov Svensson frå Sverige, Erik Såheim helsa frå Direktørforum og kontorsjef Lars A. Høines helsa frå Kriminalomsorg i frihet.

Innholdet på den første samlinga var mellom anna:

Opplæring i kriminalomsorga. Lærarrolle – elevrolle i lys av R 94 v/Svein Rognaldsen

Erfaringar med Cognitive Skills Programme i Sverige v/Svenolov Svensson frå Sverige

Opplæring i kriminalomsorga – veien videre v/fengselsdirektør Asbjørn Roald. Dette programinnslaget blei ein attgangar på Sørmarkaseminaret for Roald-utvalet arbeidde og arbeidde og kom med innstilling i 1998 etter at vi hadde slite ut 3-4 sekretærar. Enden på visa var at Arvid Nærø, Asbjørn Roald og undertekna sydde rapporten ferdig i mai 1998. Dei tre åra Asbjørn Roald framførde nytt frå Roaldrapporten måtte Sørmarkaseminara leggjast opp etter elgjakta i Trøndelag. Av andre tema det første stiftingsmøtet var oppfølgingsarbeidet, kartlegging av lese- og skrivevanskar, soningsplanarbeid og tilsynsarbeid i Kif.

Kva har skjedd i desse 10 åra?

1. Fangebefolkninga har auka frå 2776 i 1996 til omlag 3300 i 2006. I 1996 var det opplæring i 33 av landet sine 43 anstaltar. I dag blir det gitt tilbod om opplæring i 38 av 52 anstaltar. Budsjettet i 1997 var på 76,704 mill, for 2007 er framlegget på 160,680 mill kr.

2. FOKO-nytt er medlemsbladet. 26 nummer har det blitt laga i denne tida. I første Foko-nytt (1/96) hadde informasjonsansvarleg Leif denne oppmodinga: Her har du det førstehjemesnekrede prøvenummer av meldingsbladet vårt. Til tross for at vi foreløpig har å gjøre med enmannsredaksjon/-trykkeri/-distribusjon og manglende budsjett, håper vi at bladet etter hvert skal finne sin form og fylle en nyttig informasjonsfunksjon. Dere innbys til å komme med innspill om undervisningsopplegg, programarbeid, vyer, budsjettssukk og gladmeldinger fra en utfordrende hverdag. Dere engasjerte og skriveføre lærere, betjenter, direktører, kontorsjefer, konsulenter osv.osv., vær med og legg grunnlaget for et spenstig fagforum! Oppmodinga gjeld framleis! De må kvesse blyanten, koma med friske kommentarar, slik som den litt eldre, men framleis unge Bjørn Andersen har i siste nummer av FOKO. I tillegg er EPEA Ma-

gazine redigert av Asbjørn Støverud og Morten Enge. De ser også forandring i layout. I denne tida har det vore mange tema oppe til debatt, men framleis saknar nok redaktørane det store engasjementet frå medlemmene.

Eg vil også ta eit anna emne frå FOKO-nytt. Det er IT-saka. Leiar nr. 2 i FOKO Jon-Erik tok hovudoppgåva si om IT i fengselsundervisninga og skreiv ein artikkel om IT i fengselsundervisningen og avslutta slik Om vi vil det eller ikke, IT er kommet for å bli. Sjølv sagt! Men det tek tid. Framleis – 7 år etter er vi ikkje i hamn. Men vi ser kanskje målsnora, men tolmodet blir tøygt langt.

3. FOKO-seminara har blitt ein viktig møtestad. Det ser vi veldig tydeleg på denne samlinga som har samla flest deltakarar nokonsinne – over 130. Det er fantastisk. Det må vera fordi at denne møtestaden er viktig og fordi FOKO greier å lage gode program som er tiltrekkjande både på skolefolk og for dei som arbeider i kriminalomsorga. Det var verksmeister på Berg fengsel, Erling Eri, som på eit seminar omdøpte FOKO til Forum for optimisme i kriminalomsorga. Optimisme er viktig – har vi ikkje det, er det lett å gå under. Vi har hatt foredrags-haldarar som Inge Eidsvåg, Paul Leer-Salvesen, Nils Christie for å nemne nokre. Vi har dekkja eit vidt spekter.

Alle seminara, burtsett frå eitt, har vi hatt her på Sørmarka – i god sosialdemokratisk ånd. Sørmarka har blitt heimen til FOKO. Det eine seminaret i 2000 hadde vi på Voksenåsen. Det vil vi minnast fordi ein saksbehandlar, ein jurist, frå JD understreka alvoret i at ein PC kan brukast som kastevåpen.

Det har vore mange minneverdige foredrag på FOKO-seminara. Kanskje urettvist å dra fram eitt, men det er nok framleis nokre av oss som hugsar Inger Marie Fridhov på Sørmarkakonferansen i 1998 – **Hvorfor så stille?** Ho filosoferte over kven som fekk plass i media og kven som ikkje fekk. Det er så stille omkring fengselsvesenet fordi vi arbeider med dei aller svakaste i samfunnet. Og ho avslutta med å oppmode om at vi må byrje å bråke meir – av to grunnar:

1. For fangane si skuld
2. For vår eiga truverd som enkeltmenneske og som samfunn. Det er noko å tenkje på etter at vi hørde Ole Berrefjord tidlegare i dag – kva slags samfunnsutvikling ønskjer vi?

4. Medlemstal. Byrja med rundt 50. Pr. dato er det 184 medlemmer i FOKO. Vi har vore over 200. Dersom alle i salen som ikkje er medlemmer, blir medlemmer så kanskje vi kan setje ny rekord.

5. Foko aktiv i høve til politikarar. I alle år har FOKO vore aktiv i høve til politikarane. Dette ser vi tydeleg nedfelt i FOKO-nytt kvar haust. Det er sendt brev til KUF-komiteen, til JD-komite og FD-komite. Eit massivt trykk over tid. Eg trur FOKO er godt kjent i politiske krinsar. Om ikkje FOKO skal ha all ære, så skal dei ha mykje ære for at stoda er så positiv slik framlegget til budsjett for 2007 viser. Vi har hatt og framleis har ein ung, dynamisk og pågåande informasjonsansvarleg. Den framleis unge Leif frå Nedre Telemark har hatt eit eige lag med telefonen og kontakt med politikarane. Han har ringt dei seint og tidleg og også ordna møte med komitear og enkeltpersonar i Stortinget der han og Ingunn, Jon-Erik, Vigdis og andre har vore.

Vi har hatt ei forskingsbasert evaluering av fengselsundervisninga der fire forskingsmilje var med. Denne omfattande evalueringa som har blitt presentert også på fleire FOKO-seminar, la grunnlaget for stortingsmeldinga som kom i fjor. Dette må bli ei stortingsmelding av, sa Rolf Reikvam og slik blei det. Og i utforminga av Innst.S.nr.196 (2004-2005) var igjen FOKO aktive i møte med saksordførar Lena Jensen. Og FOKO blei også i debatten om stortingsmeldinga sitert ved Jon-Erik Rønning. Med den lovande tittelen Enda en vår får vi tru at det blir ei vårløysing. Diktet lyder slik:

Enda en vår

Enda en vår
jeg sitter innelåst
Det er kjedelig,
så kjedelig at jeg holder på å dø.
Verden, meg selv og mine tanker,
alt er håpløst her i mørket.
Tror aldri jeg vil
se en vakker vår igjen.
Våren har ikke brakt noe
lykke, til sommeren burde
jeg kanskje stikke.
Kanskje sommeren kan gi meg
noe glede, så jeg kan glemme
alt jeg har opplevd her nede?

6. Stipend Alt i 1997 tok FOKO til å dele ut stipend til personar, organisasjonar som på ein eller annan måte har ønska å oppdatere seg på ulike område – kanskje mest internasjonalt. Det har blitt mange studieturar, helst til utland. Personleg trur eg dette har vore viktig. FOKO har vore med å få gode tankar frå andre land inn i norsk fengselsundervisning. Og alle som får stipend, må skrive artiklar i FOKO-nytt. Det har resultert i artiklar om art education i Irland, besøk i franske fengsel, besøk i danske fengsel, inntrykk frå engelske fengsel, frå tsjekkiske fengsel og frå fengsel på New Zealand – berre for å nemne nokre. FOKO har vore med på å gje norsk fengselsundervisning eit internasjonalt perspektiv. Foko-folk er eit farande folk.

7. Internasjonalt Frå mitt utgangspunkt som byråkrat hos Fylkesmannen i Hordaland og som styremedlem i FOKO har det skjedd enormt mykje på dette området.

Noreg er det landet som har flest skolar med i EU-programma Grundtvig 1 og Grundtvig 2. FOKO som organisasjon var med i eitt Grundtvig 3 program i samband med EPEA konferansen i Bulgaria i 2005. Siktemålet var å få midlar i frå EU slik at flest mogleg kunne få støtte til å reise på denne konferansen - ikkje minst deltakarar frå aust-europeiske land. I ein europeisk og eller i ein global samanheng er norsk fengselsundervisning reine sundagsskolen. Eg har møtt 14 åringar i latviske fengsel utan framtid i augo og innsette i greske fengsel – demokratiet si vogge – livredde for sitt eige liv fordi der ikkje var nok fengselspersonale til å passe på.

FOKO er den desidert største underavdelinga av EPEA og blir sett på som eit førebilete for etablering av slike organisasjonar i andre land. Leiargar i FOKO har snakka om dette i ulike samanhengar i Europa. FOKO har også vore tungt representert i styret i EPEA i ei årrekke. Gisle er nyvalt kasserar for EPEA for ein treårsperiode. Knut Lage Bø var sekretær. Ingunn og Jon-Erik har vore med i styret og underskrivne har vore medlemsskapssekretær nokre år.

Sist veke var Vigdis på eit møte i Paris 18. oktober. Møtet var initiert av Centre Internationale d'Etudes pedagogiques i Paris og markerte starten på eit EU prosjekt kalla "Creation of a Latin American Prison Education Network". Føremålet med prosjektet er som tittelen sier, å opprette ein søsterorganisasjon til EPEA i Latin Amerika. Noreg og Irland var inviterte for å informere om organiseringa av fengselsundervisninga i Noreg og om FOKO. Organisasjonen betalte reise og opphald. Med andre ord er FOKO med på å gje inspirasjon til tilsvarande nettverk i Latin-Amerika. For å seia det stutt. Dette smakar det fugl av.

For ei stund sidan var eg på besøk i Trondheim fengsel.

Mellom anna var eg rundt på skolen og verkstadar og snakka med elevlar/innsette og både skolefolk og fengselspersonale. Eg kom inn på verkstaden der dei dreiv med byggfag. Dei bygde mellom anna små og store hytter og oppførte også arbeid på oppdrag. Målsetjinga var mellom fagprøve. Akkurat den dagen var der 4 elevlar og 2 instruktørar. Eg spurde dei korleis dei opplevde arbeidsplassen. Veldig bra, var tilbakemeldinga. Kjekt å lære seg snikking så jeg kan reparere huset når jeg er ute, sa ein velvaksen 35 åring.

Eg la merke til ein ung gut – rundt 20 år – som arbeidde for seg sjøl og såg ned heile tida. Eg gjekk bort til han og spurde korleis han opplevde å vera her. "Jeg er glad i lærerne", sa han stille. "De har gitt meg selvtillit" Og då han hadde sagt det, retta han ryggen og såg meg inn i andletet (Eg blei seinare fortalt at han hadde kome på skråplanet i 12-13 årsalderen og hadde levd eit ungdomsliv med dop.)

De har gitt meg selvtillit. Det er vel dette alt handlar om. Korleis byggje selvtillit for ei gruppe menneske som i stor grad manglar tru på seg sjølv, som ikkje har tru på at dei kan få noko til? Som har ein ryggsekk med nederlag å bera på. I denne samanhengen kan det vera fint og minnast Den Særde av Å O Vinje. Vi skal prøve å få blommar til å veksa i såra:

T

T
O
R
F
I
N
N

**KJÆRE FOKO
– LUKKE TIL VIDARE
MED DET VIKTIGE
ARBEIDET!**

Den Særde

*Mitt hjarta har vore i livets strid
og mangt eit sår har det fenge;
det låg sjukt og sårt i so mang ei
rid,
men endå det har til denne tid
frå leiken med livet gjenge.*

*Men ær på ær etter sår på sår
det er på kvar einast' sida,
og opp dei brjota kvar evig vår,
når lauvet spretter og isen går
og gauken gjeler i lida.*

*Men blommar bloma i desse ær,
og blomande blom er tåret.
Det soleis også med jordi er:
når regn og dogg ho frå himlen
fær,
so veksa blommar i såret.*

Å O Vinje

Til

B

PORTO

Rekommandasjon nr R (89) 12

Vedtatt av Europarådets Ministerkomite den 13. oktober 1989, under henvisning til Artikkel 15. b i Europarådets statutt.

- I det den tar i betraktning at retten til opplæring er fundamental;
 - I det den tar i betraktning betydningen av opplæring i den enkeltes og samfunnets utvikling;
 - I det den innser spesielt at en stor andel av fanger har hatt meget liten erfaring med vellykket opplæring, og derfor nå har mange behov for opplæring;
 - I det den tar i betraktning at opplæring i fengsel hjelper til å gjøre fengslene mer humane og forbedre forholdene ved innesperring;
 - I det den tar i betraktning at utdanning i fengsel er en viktig måte å lette fangens tilbakevending til samfunnet på;
 - I det den erkjenner at i den praktiske anvendelse av visse rettigheter eller tiltak, i samsvar med de følgende rekommandasjoner, kan det være berettiget med forskjeller mellom dømte fanger og fanger i varetekt;
 - I det den tar hensyn til Rekommandasjon Nr R (87) 3 om Europeiske fengselsregler og Rekommandasjon Nr R (81) 17 om voksenopplæringspolitikk, anbefaler den medlems-statenes regjeringer å iverksette tiltak som erkjenner følgende:
1. Alle fanger skal ha tilgang til opplæring, som er forutsatt å bestå av klasseromsemner, yrkesopplæring, kreative og kulturelle aktiviteter, fysisk fostring og sport, sosial opplæring og muligheter for å bruke bibliotek;
 2. Opplæring for fanger bør være lik opplæringen som tilbys lignende aldersgrupper utenfor fengslet, og tilbudet av æremuligheter for fanger bør være så vidt som mulig;
 3. Opplæring i fengsel skal sikte mot å utvikle hele personen, idet man har i minnet hans eller hennes sosiale, økonomiske og kulturelle omgivelser;
 4. Alle som er involvert i å administrere fengselssystemet og i driften av fengsler bør tilrettelegge og støtte opplæring så mye som mulig;
 5. Opplæring bør ikke ha lavere status enn arbeid i fengselssystemet og fanger bør ikke tape økonomisk eller på annen måte på å delta i opplæring;
 6. Alle anstrengelser bør gjøres for å oppmuntre fangen til å delta aktivt i alle aspekter av opplæringen;
 7. Utviklingsprogram bør tilbys for å sikre at utdannede i fengslet tar i bruk formålstjenlige voksenopplæringsmetoder;
 8. Spesiell oppmerksomhet bør vies fanger med særlige vansker og særlig de med lese- eller skriveproblemer;
 9. Yrkesopplæring bør sikte mot en bredere utvikling av den enkelte, samtidig som man er følsom overfor trendene på arbeidsmarkedet;
 10. Fanger bør ha direkte tilgang til et velforsynt bibliotek minst en gang per uke;
 11. Fysisk fostring og sport for fanger bør understrekes og oppmuntres;
 12. Kreative og kulturelle aktiviteter bør gis en viktig rolle siden slike aktiviteter har et særlig potensiale for å sette fanger i stand til å utvikle og uttrykke seg;
 13. Sosial opplæring bør inkludere praktiske elementer som setter fangen i stand til å mestre dagliglivet i fengslet med henblikk på å lette hans tilbakevending til samfunnet;
 14. Hvor det er mulig bør fanger få lov til å delta i opplæring utenfor fengslet;
 15. Hvor opplæringen må finne sted inne i fengslet, bør samfunnet utenfor involveres så mye som mulig;
 16. Tiltak bør settes i verk for å sette fanger i stand til å fortsette opplæringen etter løslatelse;
 17. Midlene, utstyret og undervisningspersonalet som trengs for å sette fanger i stand til å motta hensiktsmessig opplæring bør gjøres tilgjengelig.

~~Returadresse på Fokonytt:~~

~~Lise Gunn Hernæs, Skoleavdelingen ved Drammen fengsel
Erik Børresensgate 20
3015 DRAMMEN~~